

Kremenjak

≡ Glasnik hrvatske pučke napredne stranke za krajinu šibensku. ≡

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

Borba svjetla i mraka.

Čovjek, koji je zagazio u život, te pojima sve što se oko njega zbiva, usporedi li život u Dalmaciji onaj otrag 5 godina s ovim današnjim, na prvi mah naći će u svemu veliku razliku. Prije 5 godina Dalmacija, osobito što se tiče puka, sve je bilo mrtvo, uspavano. I onda je bilo otaca domovine, koji su u ime rodoljublja vazda tjerovali vodu na svoj mlin, ni malo se ne obazirući na puk, šta više, oni su taj puk po malo ali oprezno isisavali, ugnjetavali. I onda je živio puk, težak, čovjek, koji je postojano, uz krvave kaplje znoja, derao oštrim gvoždjem ovu crnu zemlju, ali je bio mrtav, bio je uspavan, jer nije tražio ona prava, koji mu po ljudskom i božjem zakonu pripadahu. Puk je tada bio bespravan, prepušten sebi samomu, a jer se nad njim sterale crne tmine neznanja, jer nije imao ni uživao nikakovu blagodat prosvjete, bio je utučen i nije znao kamo da se okrene, s kime da se posavjetuje, komu da se izjada i zatraži opet ona prava koja su mu bila oduzeta ili strašno okrnjena. Razvikani pak oci domovine, u čije su ime oni počinjali strašna zlodjela i opačine na račun kukavnog puka, najvećom oprežnošću nastojali su da puku oduzmu ili da od njega odstrane sve ono, što bi bilo kadro da ga prene iz mrtvila, da mu otvori oči i učini ga sposobnim prosuđivati tuđi rad, rad onih, koji ma su rodoljublja bila puna usta, ali osjećanjem i ljubavlju spram puka prazno srce. Ti spasitelji domovine, koje su se oni sjećali samo kraj punog stola i nazdravljali joj punom časom, samo riječju, samo praznim frazama bili su blizu domovinskom oltaru, dok srcem daleko, daleko. Napuštali su i zaboravljali puk, srčiku svakog narodnog života, a što je još žalosnije i sramotnije, oni toj svčiki nisu posvećivali nikakovu pažnju, a kad se ticalo vlastitog budjelara, onda su ju i gulili. Puk, okovan verigama crnog ropstva, u strahu da se ne zamjeri velemožnoj gospodi i gromovnicima, šutio je pokorno, priginjući poslušno svoju našuljenu šiju svakom novom teretu i jarmu, koji su mu u svom patriotskom žaru spremali razvikani rodoljubi i mogućnici. Oni isti, koji su sloveli kao prvi narodni borci, proglasili su puk neukom masom, o kojoj nije vrijedno da čovjek računa vodi, izjednačili su ga teglećom marvom, kravom muzaram, koja i gladna i žedna mora da daje mlijeka, — inače sjekirou u glavu. Ista ona gospoda, koja su osjećala potrebu da potroše tisuće na svoju izobrazbu učeći se na visokim školama, ista ona gospoda najenergičnije su priječila da se puk izобрази, da se u njegovu maglovitu dušu ulije zeru svjetlosti novovjeke prosvjete, kako bi i on mogao da steče malo znanja, bude svjesniji svog rada i ne zaostane za drugim prosvjetljenim narodima, koji su prosvjetom orijaškim korakom naprijed pošli. —

I gle! bijasmo na pragu dvadesetog stoljeća, kad su se već davno drugi narodi kretali na zlatnoj slobodi, otrešavši se kojekakvih pogubnih predsuda i sujevjerja, a ovamo u nas, u krševitoj Dalmaciji, puk je bio jednako ugnjetavan, prezren, isisavan, moralno utučen, ignorantan, a fizički skršen i slomljen. A sve s krivnjom onih, kojima je dužnost bila da za taj naš puk rađe, da ga izobrazu, prosvijetle, pridignu iz mrtvila i grozne apatije, u kojoj bijaše sasma obamro, kano utopljenik, koji se bori na život i smrt, a sile ga izdadoše i svijesti mu ponestade.

Ali nova nauka, novi zakon ljudskog srca i razuma, prostrujio bijaše ovim lijepim ali jadovitim krajem i trgnuo naš svijet, naš puk iz teškog sna, u koji ga bijahu uljuljale bučne fraze razvikanih patriotarda, koji su se tim lakše toveli krvavim žuljevima puka, što je on dublje padao u taj lažljivi san. Ideja slobode i sveljudske pravde silovito je projurila našom izmučenom Dalmacijom, nagoviještajući patničkom našem puku novu rjnu zoru njegova probudjenja, nove ljepše dane, u kojima ne će čutjeti na sebi teške okove ropstva niti klečati pred svemoćnicima i poput sakatog Lazara kupiti mrvice što mu ih dobacuju sa svojih bogatih sofra.

Okovi ropstva počеше pucati.

Ima već pet godina, odkako nove misli prostrujiše Dalmacijom, da je puk počeo otvarati oči, upoznati svoju snagu, svoj jadni položaj i one, koji su kroz dug niz godina počinjali na njemu zločinstva, a sve u ime vjere i domovine. U ime vjere morao je da se bezuvjetno pokorava malim pašama, sveštenicima, da odkida od svojih usta i njima daje, da misli njihovom glavom, da živi životom punim ludih vjerovanja, u jednu riječ: da bude njihovim sluganom. U ime domovine morao je šutiti, prepuštati se na milost i nemilost kojekakvim političkim vrtikapama, u njihove ruke polagati svoju sudbinu i sudbinu domovine, kojoj ništa ne pomagaoše.

Narod je otvorio oči, razumio je svete trgovce vjere i gadne trgovce domovine, po malo je uvidio svu onu zakulisnu igru, koja je imala svrhu da ga jače u okove smota, da ga strmoglavi u ponor, iz kog izlaza nema. Ovo je i bilo uzrokom da je u Dalmaciji nastalo življe gibanje, koje se izrodilo u dvije sasma oprečne borbe. Na jednoj se strani nalazi mali prezreni i od svakog zapušteni puk sa nekoliko svojih prijatelja, koji su uzeli na sebe tešku zadaću da taj puk uzdignu, izobrazu, upoznadu njegovim pravima i da ga vode u borbu, koja mora da mu ta silom i lukavstvom oteta ili okrnjena prava izvojshti. To je istodobno zadaća i hrv. pučke napredne stranke, koja danas u Dalmaciji broji na tisuće i tisuće pristaša sve samih pučana, a koja idem zatim da narod oslobodi tmine i onog modernog ropstva, koje mu spremaju bijele dušice u crnim mantijama. Na drugoj je strani svećenstvo, uortačeno koritašima i općinskim prirepinama, koje je uzelo za zadaću da nemilo-

srдно ruši sve ono što bi puku otvorilo oči, što bi ga prosvjetlilo i podiglo do dostojanstva ljudskog. Ovaj sklop šarovitih ljudi, koji se bore i rukama i nogama samo da se održe na vlasti i uzmagnu i na dalje isisavati, zlorabljavati i tlačiti puk, vode najužasniju i najpodliju borbu proti pučkoj stranci, odnosno proti puku, koji listom toj stranci hrli i njoj pripada.

Promotrimo li sa stanovišta ljudskog ove dvije stranke, koje danas u Dalmaciji vode silnu borbu, prosudimo li uzroke i sva ona pokretala koja gone na borbu puk s jedne a svećenstvo i crne koritaše s druge strane, doći ćemo do zaključka, da je na strani puka istina, sloboda, pravica, zakonita i prirodnim razvojem opravdana borba, borba za svjetlo, duševnu i tjelesnu slobodu, dočim na strani ugodnika božjih, uortačenih općinskim pašama i agama da je nepravda, laž, politika mraka i ropstva iz kog oni nikako ne dadu puku da se makne i strese sa sebe i onako već popucane verige. Oni vode borbu nipošto da pomognu puku, već da ostane u onom i onakom stanju, u kome se nalazio pred stotinu godina, kako ne bi mogao da snagom probudjene svijesti progleda bolje kroz prste onim velemožnicima, koji su mu se do nekidan gradili prijateljima, a onamo su oni jedini uzročnici svemu onome zlu, koje je tištilo bespravnu raju, za koju nitko nije imao ni zere smilovanja.

Danas su počeli pucati okovi ropstva, puk pomoću svojih iskrenih i nesebičnih prijatelja dobro je otvorio oči, a nauk hrv. pučke napredne stranke, nauk čist i pošten, ulio je u njegovu dušu čarobne zrake svjetlosti i svijest o vlastitoj snazi, kojom on, vojujući zakonito, mora da dodje do svega onoga, što mu nepravdedno bijaše oteto onda, kad je iz straha šutio i šutio, spavao i trpio i kad je plakajući uzdisao: *suza moja roditelja nema.* —

Uortačeni popovi, fratri i koritaši užasno se pobojše narodnog probudjenja i uskrsnuća njegove svijesti o vlastitim pravima, pa uzdrhtaše, cikom ciknuše, očajaše do ludila, jer u probudjenom puku oni vide svršetak svoje sile i svoga gospodstva, osjećaju da im izmiče iz ruke kanždija, kojom su oni udarali po bespravnom puku,

Ovu borbu, borbu pučku, borbu svjetla, slobode, pravde i jednakosti treba najžilavije nastaviti, u njoj ustrajati i ni pod živu glavu ni korakom ne uzmaknuti, jer je neprijatelj jak i na ruku mu ide vlada, koja se s njime u svemu slaže i tako lijepo pazi. Puk nek je oboružan naukom, razborom, trezvenošću i materijalno osjegan, a onda će borba uza svu težinu biti lakša i sladja. Već do sada je ta borba okrunjena lijepim uspjesima i mora da dodje dan, kad će puk tresnuti verigama, oslobodit se svojih neprijatelja, stresti sa sebe teške žuljave terete, razne redovine i namete i uhvatit se u kolo drugim prosvijetljenim narodima. Iz te borbe, borbe svjetla i mraka, borbe gladnih i sitih mora da izidje puk pobjednikom, jer su na njegovoj strani svi mu iskreni prijatelji pa i isti Bog, koji nikako i nikada ne će dopustiti da zlo nadvlada dobro, mrak svjetlo.

„Pučki List“ i popovi.

Poslije „Pučke Slobode“ što izlazi u Splitu nema tako raširenijega lista kao što je „Pučki List“. Ovaj list bio je osnovan za to da podučiti naš puk te mu u mnogim stvarima otvori oči, tumačeći mu na vrlo lijep način koješta za nj korisna. „Pučki List“ se držao po strani i nikad nije progovorio o popima i fratrima, premda je znao a i danas znađe za mnoge njihove laži, huncutarije i varanja, kojim oni u puku vrlo dobro prolaze.

Za to su ga oni hvalili i preporučivali. Ali izgleda da mu je dozlogrdilo postupanje malih seoskih paša-popova, pa i on je počeo da po njima udara u dobroj namjeri ne bi li ih svratio sa stramputice kojom su pošli. Evo što u 13. broju piše o popima: „Šta se tiče popova, ja ih častim kao zenice Isusove, i ja bi za svetu našu viru, prolio svoju krv, ali i ja mislim — *baš radi spasenja naših duša i radi očuvanja svete naše vire, da se popi ne bi smili pačati u politiku.* Štio sam u istome „Puku“, kojega biskup čini stampati, da medju zastupnicima ne bi smio biti nego najviše samo jedan pop, a kad tamo lani je Dalmacija izabrala u Beč pet popova. To je malo suviše.“

Ovako kreše u brk popima „Pučki List“ koji ne pripada hrv. puč. naprednoj stranci, a u koji i danas pišu nebi popi i fratri. Ova mu je poštena i junačka, a kako mi, tako će mu begenisati sav puk. Nama je vrlo drago da ovako otvoreno govori o popima jedan list, kao što je „Pučki List“ i više će ovo otvoriti puku oči, nego da su naprednjačke novine napisale sto puta toliko. Ako išta, ali je ova gorka za crne gavrane i dokazuje da je sve naše pisanje o nepodopštinam popovskim i zulumima fratarskim bilo istinito i opravdano. Znamo koja je ura kad je već dogustilo i „Pučkom Listu“, koji eto javno poručuje popima i fratrima, da se svakako okane politike i to baš radi spasenja naših duša i radi očuvanja naše svete vire. „Pučki List“ — vidi se — goni pope i fratre u crkvu. A to činimo i mi, to bi učinio svak tko pošteno misli i ljubi puk, koga će popovi svojom politikom sigurno poživinčiti, kako ono reče Ante Starčević. —

DOPISI

Jz Skradina.

Svilogojstvo i zanimanje vlade oko njega. Ove godine u Skradinu opet u velike goje svilene bube. Nijesu dakle ostale crno na bijelu one ogromne svote milijuna, koje su određene za unapredjenje Dalmacije. Ne spava ni Harachovo društvo u Beču, te se i ono kod vlade postaralo, kako da se bolje rasprodadu svilene čahure, koje su lanjsku godinu gojitelji po što po to morali prodati van Austro-Ugarske. Vlada je porazdijelila sjemenja doduše uz malu cijenu; za to je čeka velika hvala. No, da li je preduzela da lanjski inostrani kupci opet na toliko snize cijenu, da se nikom ne može ni trud isplatiti? za to nju ne boli glava. Sjemenja je bilo, pak dosta. — Glas je da će i ove godine ovamo lanjski zakupnici, a ne oni od vlade obećani, jer se ovi imadu još roditi. Ovo-liko na znanje onima koji su se dali zaslijeptiti praznim obećanjima. —

*

Jz Stankovaca.

Naše mjesto daje ovdješnjem župniku Samcu priličan broj hiljada kruna redovine. Ako se ne varamo on prima do 12 hiljada. Ovako lijepu plaću ne primaju ni veći činovnici, a naš ju župnik bogme i prima i uživa. A ti, težače, davi se crnim tvrdim kruhom! Koliko samo popi i fratri primaju od jadnog i osiromašenog puka u ime svoje trgovine, a onamo viču s oltara na demokrate da oni gule narod! Reci mi da ti ne rečem. I uza svu masnu nagradu naš pop Samac ne će nikako da stoji u svom miru, pa izgleda da mu mir nije po volji. Ne znamo za pravo šta on hoće. Gladan nije, žedan nije — i još mu se ne će mira i ljubavi u selu. Da bude u selu što više uzbune, smutnje i izazivanja, domamio on

POZIV

NA DRUGU IZVANREDNU SKUPŠTINU

„Pučke Štedionice“ u Šibeniku

Ovim se pozivlju članovi „Pučke Štedionice“ u Šibeniku na drugu izvanrednu skupštinu zadruge, koja će se držati u Šibeniku u prostorijama društva „KOLO“, u nedjelju na 26 srpnja tek. god. u 10 sati prije podne, uz slijedeći

Dnevni red:

1. Priopćenja upraviteljstva.
2. Odluka o najvišem zajmu, koji štedionica može da udijeli.
3. Odluka o tome, hoće li štedionica davati zajmove na hipoteke.
4. Eventualni predlozi.

U ŠIBENIKU, na 17. srpnja 1908.

Za Upraviteljstvo „Pučke Štedionice“

D.r. A. MAKAZE

KRSTE SUNARA.

1853

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

OF AMERICA

BY

DR. H. PARKER

IN THREE VOLUMES

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

BY H. PARKER

NEW YORK

k sebi dva dječaka, koje obuva i odjeva, te im još naručuje neke pogrđne listove kao „Pravu Fratarsku Torbu“ i „Laži-Puk“. Ovu dječurliju kadkad i nakresanu naš popo nagovara svaku veče da se šeću selom i viču proti pristašama hrvatske pučke napredne stranke. Stariji i pametniji razumiju tu igru, pa radi mira ostaju hladni na sva izazivanja.

Sada sudite, braćo pučani, je li ovo jedan misnik, je li ovo jedan naučitelj nauka Isukrstova, koji je kazao da je nesretan svaki onaj čovjek, po kome smutnja izadje. Naše je selo mirno, a eto jedan fratar sije bunu, nagovarajući neuku čeljad da izazivlje i neredne pravi. Mi smo našem popi do sada gledali kroz prste, ali ako se ne prodje ove svoje igre, otvorit ćemo knjige i udarit u druge diple. Mi ne diramo u nikoga, štujemo svakoga, pa hoćemo da se u nas nitko ne pača. Ako je naš fratar željan zuluma, eno mu Turske, put mu je otvoren. Ovoliko za danas. Seljak.

S Muća.

Naša općinska uprava jest uzorna! To joj ni jedan ludjak ne će prigovoriti. Da čujemo. Općina mućska nazad 4 god. sklopila je zajam od 44.000 K za izgradnju opć. doma. Na ovaj zajam plaća preko 3.000 K godišnjih kamata. U opć. domu pak ima za unajmiti 4 stana i polovicu prizemlja, jer u drugoj polovici namješten je opć. ured. Prihodi pak opć. doma jesu ovi. Jedan stan i prizemlje unajmljeno je šk. vlasti, koja plaća godišnjeg najma 800 K. Jedan stan unajmljen je pošt. činovniku, koji iz obzira prama načelniku, popu i jednom prisjedniku plaća godišnje kukavnih 120 K. Ostala dva stana i potkrovlje stoje na razpoloženje načelnika i našeg župnika, koji za te prostorije plaćaju — ni prebivene pare! Ovako se evo upravlja opć. imovinom, a za dokaz „dobre“ uprave čujte i ovu. Tvrтка g. Karaman i drug iz Splita prikazala je ponudu za najam onih dvaju stanova, što onako beskorisno zijevaju, te da će općini plaćati za to godišnji najam od 960 K. Ovu je stvar pretresalo opć. vijeće u sjednici od 10 svibnja, pak znate šta su naši oči domovine zaključili? — odbili ponudu a ostavili prostorije na besplatno uživanje načelniku i župniku.

Treba znati da u općinskome vijeću sjede 2 popa i 2 fratra i da je ovaj predlog bio prihvaćen od svih prisutnih, osim dvojice.

Evo, ovakovi se zaključci stvaraju i na nagovor furtimaških gavrana prihvaćaju, a sve na „korist“ ove nesretne općine, u kojoj su popi i fratri kao pravi turski paše. Ovako se evo nastoji oko napretka ove općine, u kojoj — viču neki — nema novaca, dok Dragoni nastoji sanirati općinske finance sklapajući famozne zajmove.

Držimo da ne treba drugog razlaganja. Brojke najbolje kazuju kako se koritaška gospoda brigaju za dobro i korist puka.

Osim navedenoga, ove će godine — hvala Bogu! — svaki odlomak platiti 300% prireza, dok travarina jedna na drugu iznaša 70 para na svaku životinju. — Ovo znači: uzmi, puče, štap u ruke i torbu na rame pa hajd u prosjake.

Ovom iznimnom i jadnom stanju treba očiniti kraj.

J. P.

RAZNE VIJESTI.

„Smotra Dalmatinska“ posegla je za ciganskim riječnikom u obrani magjarskog slugana, pijanog Raucha koji se drznuo da svojom tiranskom nogom stupi na

dalmatinsko tlo. Kao da je sam Ibler zabasao u redakciju organa dalmatinske vlade, pa jednako kao i u „Narodnim Novinama“ uzimlje u obranu Njegovu Visoku Malenkost „bana“ Raucha. Tako u 56. broju bezobrazno veli: „Mi (?) za to odbijamo uvrjedljivu insinuciju, da je Knin bio odraz čitave Dalmacije“.

Kad se „S. D.“ bacila tako ponizno u službu magjarskog pijanog slugana, neka mu onda poruči da dodje u Šibenik ili u koje mu drago mjesto Dalmacije, pa će se i ona i bezglavi glavar Servus-društva faktično osvjedočiti da je Knin bio u istinu odraz čitave Dalmacije.

Po vijestima drugih novina istinita je bila ona naša vijest iz Knina, koju smo u zadnjem broju „Kremenjaka“ štampali debelim slovima, naime da su dalmatinski zastupnici preko furtimaša Perića poručili fratru Marunu neka Raucha pristojno dočeka. A to su oni isti zastupnici (ma čiji?) koji su tu nedavno grmili u austrijskom parlamentu proti nasilnom režimu Rauchovu u Hrvatskoj, dočim sada toplo preporučuju da se egzekutora tog režima pričeka tiho i dostojanstveno. Takova šta u današnjim teškim prilikama našim mogu činiti samo — narodne izdajice.

A „Smotra Dalmatinska“ neka one lijepe izraze pridrži za sebe ili ih daruje svom šticeniku Rauchu.

Furtimaška logika. Crni gavrani, koji se ponose svojim masnim lažima i podvalama, rekao bi da su se ljuto zavadili svojom pameću. I jesu. Splitski težaci u znak harnosti, ljubavi i priznanja dodjoše i darovaše odličnom d.ru Makali sliku u vrijednosti od 500 Kruna. Težaci, koji su donijeli sliku su pristaše pučke stranke; i d.r Makale je naprednjak, za to je morao sliku odbiti. Ovo je najnovija logika naših furtimaša, kojima je više do zaobljivanja trbuha nego li do istine i — vjere. — Splitski težaci darovali su sliku d.ru Makalu svojevrijetno iz ljubavi i zahvalnosti. Ali da su splitski težaci onih metnimo 500 K darovali kojoj crkvi, kako bi ih onda fratri i popi lizali i ljubili! Samo pitamo te crne gavrane: ako koja kršćanska duša donese u crkvu par zlatnih naušnica ili prstenja, a znadu da je siromašna, zašto joj ne reku: Nosi ti to kući, ti si gladna? Koliko li će samo ove godine o Velikoj Gospi i bosih i gladnih i žednih platiti misu, pa ne će ni jedan gavran kazati im: Ajde se ti nahrani ovim florinom, a mi ćemo se isto za te Bogu moliti.

Ovi licumjerci u crnim mantijama trebali bi da najprije dobro ometu ispred svoje kuće, a tek onda da zabaduju svoje ružičaste nosove onamo, kamo silom hoće da ih stave. Sjelo rugo na sret puta.....

Pop Blankini i Rauch. Organet ovog popa pisao je o dogadjajima u Kninu ovo: „Ako itko, a to barun Rauch morao je znati, da za nj Knin nije inozemstvo, gdje se stranca kao gosta mora poštovati, nego je naprotiv parče one hrvatske zemlje, koja teško osjeća nogu tiranina“. A onamo preko svog kolege popa Perića poručuje u Knin, da se tog tiranina dočeka dostojanstveno, kako bi parče ove hrvatske zemlje osjetilo nogu njegovu. Ovo nije ništa drugo već prosta sprdačina parčetom ove hrvatske zemlje, koja teško osjeća noge dalmatinskih zastupnika.

Ovo na dlaku vrijedi za zastupnika popa Dulibića i furtimašku „Hrv. Riječ“. Jedino nam je ipak žao što se Rauch nije zaletio i do Šibenika, da na djelu vidimo razvikani radikalizam šibenskih furtimaša.

„Prava Pučka Sloboda“, list svih popova i fratara za ukopanje hrvatskog puka u Dalmaciji, list, koji u hrvatsku štampu uvadja nemoral i prostituciju, u zad-

njem broju govori na najbezobrazniji način o d. ru Makali, kao o kakovom vuku razdiraču, za to što je učinio ono, što bi svaki odvjetnik učinio bio, pa i šior Krstelj. Čovjek se u istinu zgraža za kakovim samo gadnim sredstvima posiže crna popovsko-fratarska klika. Ova masa podlog licumjerja, koja u Dalmaciji tako bujno cvate, upravo banditski napada na sve ono, što stoji na putu njezinu razvratnu djelovanju. Šta je stalo toj masi gadnog afarizma napisati o čovjeku da je lopov, varalica, vuk i magarac! Šta joj je stalo blatiti tudje poštenje! Ništa i ni mrve.

Ovu crnu masu i njezine saveznike razkrinkavat ćemo nemilosrdno. Kad prikupimo sve podatke pokazat ćemo tko je u istinu gulikoža našeg puka i tko ga tako okrutno zatire. Iznijet ćemo vanka kako tako zvani pravaški odvjetnici gule i odiru naš puk. Nek se crna masa ustrpi, pa ćemo ju izvrsno poslužiti.

Dobačenu rukavicu prihvaćamo.

D. r. Ante Starčević i furtimaši. U nekoliko brojeva zagrebačkog naprednog glasila „Pokret“, a iz pera nepoznatog ali vrijednog pisca izašli su razni članci, name nekoji glavni citati ili izvaci iz djela pok. Ante Starčevića, tog pravaškog boga.

Gorinapomenuti pisac u današnja vremena, kad su se popovstvo i fratarluk silno razjogunili i oteli maha, upotrebio je doista lijepu zgodu, objelodanjujući članke, s kojima je sjajno i uspio.

Dok se u mješavini i metežu današnjeg našeg političkog javnog života razvila butiga pučkog varanja, prodavanja pučkih prava, slobode i afarizma; dok crna banda katilinskog rodoljublja, lijenih trutova i pučkih parasa razvija živu i žestoku agitaciju pučkog zaravanja i zasljeplivanja, jezuitskog bigotizma, štreberstva i puzanja a sve to pod imenom nauke Ante Starčevića, ovi su članci vrlo dobro došli, jer će mnogim i mnogim zavedenim pravašima otvoriti oči.

Pisac ovih rasprava imao je namjeru da prispodobiti rad današnjih pravaša sa mišljenjem njihova vodje, pod čijim imenom oni danas trguju.

Čitajući tu raspravu mi vidimo u Anti Starčeviću pravog naprednjaka, slobodoumljaka, čovjeka vješta u prosudjivanju prilika i stvari, čovjeka liberalnih naprednih i modernih ideja i zadojena mržnjom prama svemu onome što odiše natražnjačtvom, štreberstvom i klerikalizmom.

Dok je on — kako to izbija iz rasprava u „Pokretu“ — nastojao ukloniti sve zapreke koje sustežu ili priječe razvitak i napredak socijalni, kulturni i ekonomski našeg puka, a u prvom redu osloboditi ga od upliva srednjovječnih pogubnih klerikalnih predsuda, dotle oni, koji uzeše u zakup njegovu nauku i krivo ju tumače, hoće da ubiju sve ono što je po puk korisno i što puku donosi slobodu ne samo tjelesnu već i duševnu.

Za ove čifute, koji trguju vjerom i domovinom trebalo bi da ustane ili da se opet rodi jedan Starčević istih načela, pa bi ih on, u čije ime oni danas trguju pučkom slobodom i kožom — prvi kandžijom istjerao iz hrama Gospodnjega.

Sijeno. Šibenskim furtimašima i klerikalcima, okupljenim oko „Krivog zvona“ nije dosta što lažu, kleveću i napadaju. Latili su se najprostijeg sredstva, koga bi se stidio i najerniji ciganim. Mraze trgovce i njihovu trgovinu, proglašujući njihovo sijeno nevaljalim. Nismo znali da se popi i fratri razumiju čak i u sijeno! A znađu li da je ne samo nepošteno ali i kažnjivo prora-

čunano kudirati trgovcu njegovu robu. I na to su spali! Kad je tako, ne ćemo im ostati dužni. Poznamo ih davno kao vješte trgovce — vjerom. Za to ćemo nastojati da u tu njihovu nedostojnu trgovinu unesemo svjetlosti i da im zderemo s lica crne debele obrazine, pod kojima oni trguju vjerom, Bogom i domovinom. I naša je dužnost da pozovemo nadležne faktore da ove gadne trgovce vjerom protjeraju iz njihovih dućana. Vidjet ćemo kojim će trgovcima pasti akcije.

U Kninu je dočekao zatirača hrvatskog naroda i pučki učo, Vicko Dorbić. A to je onaj isti Dorbić, komu rastu zazubice za nekakvom stolicom, pa samo da se dodvori starijoj vlasti piskara kojekakove gluparije u „Smotri Dalmatinskoj“, koja onako cinički vrijedja naš narod. Delija Dorbić jest dopisnik i „Hrv. Riječi“. Kad smo ovo kazali, onda smo kazali sve.

Na poziv skradinskog tirančića popa Kragića poslala je naša dična općina svoju glazbu u Skradin na svečanost, koju je obavio rečeni pop. S ovime je metamorfoza došla u zadnji svoj stadij, te su se naši tako zvani pravaši ispoljili u čistokrvne furtimaše. Uzimljemo na znanje i ravnanje, kličući: Prosit!

Don Niko Milić, župnik iz Pakoštana umoljava nas, da izjavimo da njemu „pomorska vlada nije udijelila muke mrežu za ribanje, već da je on učinio molbu na rečenu vladu za jednog težaka — i da njegova redovina ne iznaša **kakvih** sedam tisuća kruna“.

Iznimno donošamo ovaj ispravak popa Milića opaskom da mu vrlo malo vjerujemo. Sve vijesti koje nam stignu, mi dobro proučimo i onda ih štampamo. Radi toga mi smo se već obratili na našeg dopisnika i on će opet reći svoju. U buduće nek se ne nadaju stanovita gospoda da ćemo im ispravke uvrštavati, jer vijesti naše crpimo iz najvjerodostojnijih izvora, pa nemamo razloga, da u njih sumnjamo. Za nas, u oslalom, ispravci ne vrijede ništa.

Poruke Uredništva.

Gosp. M. — Stankovci. — Javite nam odmah da li ste voljni da pod onim prvim dopisom stavimo Vaše puno ime i bezime.

Kremenjaci i kremenjačice širite „KREMENJAK“

POZOR!

U ČETVRTAK, eventualno u SUBOTU

sljedi otvor nove kavane

„MIRAMAR“

koja se nalazi tik morske obale, snabdjevena finim modernim namještajem.

Preporučuju se:

ŠUŠELJ I DRUG, vlasnici.